

המהפכה העולמית של סנחריב

הרב יואב אוראל

סדר שבעים האומות

1. בראשית י, א-ד): " ואלה תולדות בני נח שם חם ויפת ויילדו להם בנים אחר המבול: בני יפת גמר ומגוג ומדי ויון ותבל ומשך ותירס: ובני גמר אשכנז וריפת ותגרמה: ובני יון אלישה ותרשיש כתיים ודדנים...
ובני חם כוש ומצרים ופוט וכנען: ובני כוש סבא וחווילה וסבתה ורעמה וסבתכא ובני רעמה שבא ודדן:
2. דברים (לב, ח): "בהנחל עליון גוים בהפרידו בני אדם יצב גבלת עמים למספר בני ישראל".
3. מדרש תנאים לדברים פרק לב): " בהנחל על' גו' מלמד שביקש המקום להנחיל את העולם לאומות: בהפרידו בני אדם בשעת הפלגה פירש החומה של כל אומה ואומה שלא יהו מעורבין שילח בני גמר לגמר בני מדי למדי בני יון ליון".
4. במדרש במדבר רבה (כ): "הגבולין הללו שנקבעו מימי נח שלא תכנס אומה בגבול חברתה..."
5. באוצר מדרשים (היכלות המתחיל בעמוד 108): "שבעים כסאות של מלכות יש לו לקב"ה מעין כסאי מלכיות שבעולם כנגד שבעים אומות שבעולם, ושבעים כתרי כבוד יש לו מעין כתרי כבוד [שיש בעולם] כנגד שבעים לשונות שבעולם, ושבעים שרביטין של ממשלות יש לו מעין שרביטין שיש בעולם וכנגד שבעים כתרים של כבוד שיש לו בעולם..."
6. החזקוני (דברים ו, ד): "שהקב"ה ברא מעשיו בעי"ן עי"ן [=שבעים, שבעים], כיצד ישראל אחד מע' שבאומות, האומות אחד בע' שבבהמות, בהמות אחד מע' שבעופות, עופות אחד מע' שבדגים, דגים אחד מע' שבשדים, שדים אחד משבעים שבמלאכים. והקב"ה מלך על כולם ועל זה יסד הפייט באזהרת ראשית ושמו מעולה למעלה משבעים".

פעולת סנחריב

7. ישעיהו (י, יג): "כי אמר בלח ידי עשיתי ובחכמתי כי נבונתי ואסיר גבולת עמים".
8. שם יז: "כי להשמיד בלבבו ולהכרית גוים לא מעט... ותמצא כקן ידי לחיל העמים וכאסף ביצים עזבות כל הארץ אני אספתי ולא היה נדד כנף ופצה פה ומצפצף".
9. ישעיהו לז (ו) נאמר: "הנה אתה שמעת אשר עשו מלכי אשור לכל הארצות להחריםם... ההצילו אותם אלהי הגוים אשר השחיתו אבותי".
10. הרמב"ם (איסורי ביאה יב, כה): "כשעלה סנחריב מלך אשור בבל כל האומות ועירבם זה בזה והגלה אותם ממקומם, ואלו המצרים שבארץ מצרים עתה אנשים אחרים הם, וכן האדומים שבשדה אדום, והואיל ונתערבו ד' אומות האסורים בכל אומות העולם שהן מותרים הותר הכל, שכל הפורש מהן להתגייר חזקתו שפירש מן הרוב לפיכך כשיתגייר הגר בזמן הזה בכל מקום בין אדומי בין מצרי בין עמוני בין מואבי בין כוש בין שאר האומות אחד הזכרים ואחד הנקבות מותרין לבא בקהל מיד".

תכונת אשור

11. בראשית (י, יא): "מן הארץ ההוא יצא אשור".
12. גור אריה דברים לב: "זוה לא היה משבעים אומות. וראיה לזה שלא היה משבעים אומות, כי שבעים אומות היה שפילג לשונם בדור הפלגה, ונאמר (בראשית י, יא) "מן הארץ ההיא יצא אשור", ופירושו רז"ל (ב"ר לז, ד) שלא היה רוצה להיות בדור הפלגה..."

13. מלכים ב יט, לז): "ויהי הוא משתחוה בית נסרך אלהיו ואדרמלך ישראל צר בניו הכהו בחרב והמה נמלטו ארץ אררט".

14. (סנהדרין צו, א): "אזל, אשכח דפא מתיבותא דנח. אמר: היינו אלהא רבא דשיזביה לנח מטופנא...".

מועד בבלול העמים

15. (עמוס ז, יא): "וישראל גלה וגלה מעל אדמתו".

16. (ישעיהו ז, ח): "ובעוד ששים וחמש שנה יחת אפרים מעם".

17. תנחומא מצורע: "וכן אתה מוצא כשחטאו ישראל ובקש הקדוש ברוך הוא להגלותו, אמר הקדוש ברוך הוא: אם אני מגלה אותן תחלה, עכשיו נעשין חרפה וקלון לכל האומות, מה עשה הביא סנחריב הרשע על כל האומות והגלה אותן, שנאמר: 'ותמצא כקן ידו לחיל העמים' (ישעיהו ו), וכתוב (שם): 'ואסיר גבולות עמים וגו'". אמר הקדוש ברוך הוא: יהיו ישראל רואים שהגלית אומות העולם ויעשו תשובה ויראו במשפטי... כיון שלא עשו תשובה מיד גלו".

מפלת סנחריב בארץ ישראל

18. מלכים ב יט, יז-יט): "אמנם ה' החריבו מלכי אשור את הגוים ואת ארצם: ונתנו את אלהיהם באש כי לא אלהים המה כי אם מעשה ידי אדם עץ ואבן ויאבדום: ועתה ה' אלהינו הושיענו נא מידו וידעו כל ממלכות הארץ כי אתה ה' אלהים לבדך...".

19. במסכת מגילה (יא, א-ב) כי סנחריב אינו נחשב בין המלכים שמשלו בכל העולם כולו רק משום שירושלים היתה חסרה לשלטונו: "תנו רבנן: שלשה מלכו בכיפה, ואלו הן: אחאב, ואחשורוש, ונבוכדנצר... ותו ליכא?... והא הוה סנחריב, דכתוב מי בכל אלהי הארצות האלה אשר הצילו את ארצם מידי! - הא איכא ירושלים דלא כבשה".

20. בסדר עולם (פרק כ): "ומשנפלו מלכי אשור בימי חזקיהו, לא העמידו מלך עד היום".

הדרך השניה - השלטון העולמי של ישראל

21. במזמור עב בתהלים: "לשלמה אלהים משפטך למלך תן וצדקתך לבן מלך: ידיו עמך בצדק וענייך במשפט: ישאו הרים שלום לעם וגבעות בצדקה: ישפט עני עם יושע לבני אביון וידכא עושק: ייראוך עם שמש ולפני ירח דור דורים: ירד כמטר על גז כרביבים זרזיף ארץ: יפרח בימיו צדיק ורב שלום עד בלי ירח: וירד מים עד ים ומנהר עד אפסי ארץ: לפניו יכרעו ציים ואיביו עפר ילחכו: מלכי תרשיש ואיים מנחה ישיבו מלכי שבא ושבא אשכר יקריבו: וישתחוו לו כל מלכים כל גוים יעבדוהו: כי יציל אביון משוע ועני ואין עזר לו: יחס על דל ואביון ונפשות אביונים יושיע: מתוך ומחמס יגאל נפשם ויקר דמם בעיניו: ויחי ויתן לו מזהב שבא ויתפלל בעדו תמיד כל היום יברכנהו: יהי פסת בר בארץ בראש הרים ירעש כלבנון פרוץ ויצאו מעיר כעשב הארץ: יהי שמו לעולם לפני שמש ונחן שמו ויתברכו בו כל גוים ואשרוהו".

22. במסכת מגילה (יא, א): "תנו רבנן: שלשה מלכו בכיפה, ואלו הן: אחאב, ואחשורוש, ונבוכדנצר... ותו ליכא? והא איכא שלמה!... שלמה מילתא אחריתי הוה ביה, שמלך על העליונים ועל התחתונים שנאמר: 'וישב שלמה על כסא ה'".

23. החתם סופר (תורת משה מגילת אסתר) מפרש: "יש לפרש דהנה המולך מעצמו ביד חזקה על גופות בני אדם ואינו נח ומרוצה לעם, אדרבה בשכלם ובדעתם בזוי בעיניהם כאחד הריקים, זה אינו מולך בשכלם עליהם, משא"כ אם הם עצמם מבינים שהוא החכם על כולם ולו עשר מעלות ולו ראוי המלוכה והוא יקר בעיניהם מאוד, זה הוא המולך על העליונים היינו שכל אנושי שהוא חלק [אלוה] ממעל, ועל התחתונים שהם המה הגופים שהמה מארץ מתחת, וזה הוה בשלמה שהכירו כולם כי החכמה והמדע נתון לו מן השמים למולך על כל העולם כולו, וקבלו מלכותו ברצון ובשמחה עליהם כי ישב על כסא ה' אשר יכונן במהרה בימינו בהכרתת זכר עמלק".

חזרת שבעים האומות

24. ירמיהו יב (יד-ז): "כֹּה אָמַר ה' עַל כָּל שְׂכְנֵי הָרָעִים הַנִּגְעִים בְּנַחְלָה אֲשֶׁר הִנְחַלְתִּי אֶת עַמִּי אֶת יִשְׂרָאֵל הַנְּנִי נִתְשָׁם מֵעַל אֲדָמְתָם וְאֶת בַּיִת יְהוּדָה אֲתוֹשׁ מִתּוֹכָם. וְהָיָה אַחֲרַי נְתִישִׁי אוֹתָם אָשׁוּב וְרַחֲמָתִים וְהִשְׁבַּתִּים אִישׁ לְנַחְלָתוֹ וְאִישׁ לְאָרְצוֹ. וְהָיָה אִם לֹמַד לְמַדוֹ אֶת דְּרָכַי עָמִי לְהִשְׁבַּע בְּשְׁמִי חִי ה' כִּאֲשֶׁר לְמַדוֹ אֶת עַמִּי לְהִשְׁבַּע בְּבַעַל וְנִבְנְוּ בְּתוֹךְ עַמִּי. וְאִם לֹא יִשְׁמְעוּ וְנִתְשַׁתִּי אֶת הַגּוֹי הַהוּא נְתוֹשׁ וְאֵבֶד נְאֻם ה'."

בסוף ספר ירמיהו:

25. "וְשַׁבְתִּי שָׁבוֹת מוֹאָב בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים נְאֻם ה' (מח, מז); "וְאַחֲרַי כֵּן אָשִׁיב אֶת שָׁבוֹת בְּנֵי עַמּוֹן נְאֻם ה'" (מט, נ); "וְהָיָה בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים אָשִׁיב אֶת שָׁבוֹת עֵילָם נְאֻם ה'" (שם, לט).

26. הרד"ק (שם מח, מז): "כיון שאמר באחרית הימים היא עתידה, וזה יהיה בימות המשיח וכן שבות בני עמון שאומר אחרי זה: 'ואחרי כן אשיב את שבות בני עמון' – גם כן יהיה לעתיד... באחרית הימים תשוב כל אומה ואומה בארצה וכולן תהיינה תחת ממשלת ישראל כמו שאומר: 'אדום ומואב משלוח ידם ובני עמון משמעתם'."

חשיבות זיכרון שבעים האומות

27. שם משמואל דברים פרשת האזינו): "זכור ימות עולם בינו שנות דור ודור וגו' יצב גבולות עמים למספר בני ישראל, היינו שבעים אומות למספר שבעים נפש, הפירוש שכל נפש הי' בידיה לתקן את האומה שהיא דוגמת נפשה, היינו שבמה שהוא בעצמו נמשך אחר הש"י בכל כוחות נפשו, בזה עצמו המשיך ג"כ את האומה שהיא דוגמת נפשו בלי אומר ובלו דברים... והיינו שמצוה על האדם לזכור היטב מה תלוי בו, ואם יזכה אשוריו שהכריע את עצמו ואת אלפים ורבבות נפשות או ניצוצות קדושים לכף זכות